

Vermogensperikelen

De laatste jaren krijgt de fiscale behandeling van vermogen steeds meer aandacht. De redenen daarvan zijn divers. De belangrijkste is ongetwijfeld dat veel vermogen voor de fiscus onzichtbaar is en daardoor dit vermogen en ook de daaruit voortvloeiende inkomsten niet worden belast. Voor zover vermogen(sinkomsten) wel zichtbaar zijn, komt het regelmatig voor dat via allerlei structuren de druk daarop laag kan worden gehouden. Tot slot vinden velen dat als vermogen(sinkomsten) dan wel belast worden dit (veel) te laag is, zeker bij de grotere vermogens. Heel onlangs heeft de bekende Franse econoom Piketty er weer op gehamerd dat vermogen veel zwaarder moet worden belast. Ook uit een dit jaar gepubliceerd rapport, het zogenoemde IBO-onderzoek, blijkt dat vermogen en de daaruit voortvloeiende inkomsten in Nederland laag zouden worden belast. Althans lager dan werd aangenomen. Tegelijkertijd blijkt dat de vermogensongelijkheid gedurende de laatste 15 jaar niet groter is geworden en ook de inkomensongelijkheid niet heel groot is. Niettemin blijkt een kleine groep aan de vermogenstop zeer vermogend te zijn. In essentie blijkt dit vooral de bezitters van een aanmerkelijk belang te zijn. Een groep die ook in het Curaçaose fiscale stelsel voorkomt. De oorzaak is niet zo verwonderlijk: het betreft veelal grote familiebedrijven die al decennia in de familie worden gehouden en waarin jarenlang winsten zijn opgepot. Deze winsten worden niet of beperkt uitgekeerd en de aandelen worden zelden vervreemd. Als al vervreemding plaatsvindt, gebeurt dat doorgaans in de familiesfeer en vooral bij overlijden. Dan schuift in de regel de fiscale claim op de meerwaarde door. In Nederland is er dan bij overlijden weliswaar nog de heffing van erfbelasting maar daarin is een regeling opgenomen die in de meeste gevallen de vererving grotendeels onbelast laat.

Het is al met al dan ook te verwachten dat gelet op bovenstaande ontwikkelingen vermogen en vermogensinkomsten de komende jaren zwaarder worden belast, zowel in Nederland als in andere landen. In Nederland zien we dat momenteel al door een verhoging van het box 3 tarief naar 34% in 2025 en een verhoging van het aanmerkelijk belangtarief naar 31% voor inkomsten boven € 67 000 vanaf 2024. Wat betreft het aanmerkelijkbelangregime schuilt het probleem van de lage belastingdruk er in dat vrijwel geen dividend wordt uitgekeerd. Je zou kunnen zeggen dat dit onzakelijk is. Immers, beleggers in Akzo, Shell, Philips etc. willen jaarlijks een redelijk dividend uitgekeerd krijgen. Waarom dus niet bij aanmerkelijkbelanghouders. Er is in dit verband wel eens de suggestie gedaan om een fictief dividendregeling in te voeren vergelijkbaar met de ook op Curaçao bekende fictiefloonregeling. Vooral nog is voor zo'n idee niet heel veel support, vooral omdat het ingewikkeld zou zijn. Dat valt mijns inziens wel mee. Bovendien is te verwachten dat als een dergelijke fictie wordt ingevoerd in de regel een dergelijk dividend daadwerkelijk wordt uitgekeerd. Een hele andere kant van de medaille van de groot vermogensbezitters is geheimhouding. Met geheimhouding bedoel ik dan dat niet voor eenieder zichtbaar is hoe vermogend iemand is. In de regel is dat ook niet het geval, omdat nu eenmaal je vermogen en je aangifte inkomstenbelasting niet openbaar zijn. Overigens geldt er wat betreft dit laatste in sommige landen wel een uitzondering en zijn aangiftes inkomstenbelasting openbaar. Een bekend voorbeeld zijn Scandinavische landen.

In het kader van de transparantie en het bestrijden van witwassen zijn er de afgelopen jaren echter ten aanzien van de zogenoemde UBO's – de Ultimate Beneficial Owners van entiteiten – regels gepubliceerd die hen verplichten zich kenbaar te maken. Deze regels zijn door de Europese Unie tot stand gebracht en de afgelopen jaren geïmplementeerd. Kort gezegd komen ze erop neer dat als iemand UBO is van een entiteit, zijn persoonlijke gegevens moeten worden geregistreerd. In Nederland gebeurt dat bij de Kamer van Koophandel. Degene die daarvan kennis kan nemen weet daarmee wat iemand aan vermogen heeft dat zich in dergelijke entiteiten bevindt. Het is evident dat

dit met name allerlei persoonlijke en familievennootschappen betreft, maar ook belangen in bijvoorbeeld stichtingen. Ook de belangen in trust en Curaçaose spf's vallen daar in principe inmiddels onder.

Het is vanuit privacy oogpunt relevant wie kennis kan nemen van dergelijke gegevens. De Europese regels laten dit in principe over aan de lidstaten. Sommige lidstaten hebben besloten dat deze gegevens in principe openbaar zijn. Voorbeelden zijn Luxemburg en Nederland. Het zal duidelijk zijn dat velen hier bezwaar tegen hebben. Niet alleen vanuit privacy oogpunt maar ook vanuit veiligheidsoogpunt: criminelen zouden hier misbruik van kunnen maken. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de rechter hieraan te pas is gekomen en zelfs de hoogste Europese rechter. Afgelopen week heeft het Europese Hof van Justitie in een Luxemburgse zaak deze openbaarmaking getoetst en, kort gezegd, beslist dat voor het bereiken van het doel van de UBO-wetgeving, te weten het bestrijden van fraude, witwassen e.d., het niet noodzakelijk is dat de gegevens die op grond van die wetgeving moeten worden geregistreerd, openbaar zijn. Het algemene beginsel van privacybescherming staat aan een openbaarmaking ook in de weg. Wat mij betreft is dat een volstrekt juiste uitspraak. Een burger heeft er geen belang bij te weten wat het vermogen en inkomen van zijn buurman is. De overheid heeft dat wel in het kader van fiscale regels en zoals hiervoor is aangegeven het bestrijden van fraude, witwassen en dergelijke. Het is ook vrij onbegrijpelijk dat het Nederlands parlement indertijd uitdrukkelijk akkoord is gegaan met deze openbaarheid en het privacybelang van de burgers niet heeft gerespecteerd. Gelukkig dat het Europese Hof dit alsnog corrigeert. Voor alle familiebedrijven is het een mooie en terechte opsteker.

Peter Kavelaars is hoogleraar fiscale economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en of counsel bij Deloitte